

HANDLEIDING

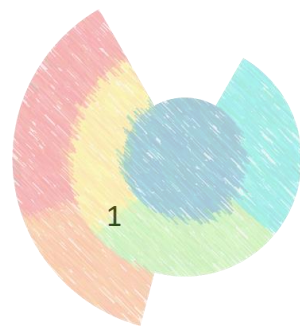
JONGERENPARTICIPATIE

REGIONALE KENNISWERKPLAATS
JEUGD EN GEZIN CENTRAAL

Inhoudsopgave

Introductie	2
Wat is jongerenparticipatie?	3
Waarom is jongerenparticipatie belangrijk voor onderzoek en in de praktijk?	3
Op welke niveaus kunnen jongeren participeren?	5
Op welke manieren kunnen jongeren participeren?	7
Hoe kun je het best in contact met jongeren komen en blijven?	8
Literatuurlijst	10

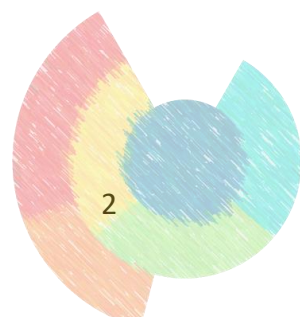

Introductie

Welkom bij de handleiding voor en over jongerenparticipatie! In deze handleiding zal ik u introduceren tot de wereld van jongerenparticipatie en u voorzien van informatie en praktische tips om jongeren te betrekken bij besluitvormingsprocessen. In deze handleiding zullen verschillende onderwerpen voorbij komen die verband houden met jongerenparticipatie. Het eerste onderwerp dat behandeld wordt is de uitleg over wat jongerenparticipatie inhoudt. Daarna wordt uitgelegd waarom jongerenparticipatie belangrijk is.

Vervolgens zal er uitgelegd worden op welke niveaus jongeren kunnen participeren aan de hand van het model van Bronfenbrenner. Daarnaast zal er aandacht worden besteed aan de manieren waarop jongeren kunnen participeren, dit zal worden beschreven aan de hand van de stappen uit de participatieladder.

Tot slot zal er een uitleg worden gegeven over hoe je het best in contact kunt komen met jongeren maar ook hoe je het best in contact kunt blijven met de jongeren. Hierbij worden tips en richtlijnen gedeeld vanuit het perspectief van jongeren en professionals die zijn geïnterviewd voorafgaand aan deze handleiding.

Wat is jongerenparticipatie?

Jongerenparticipatie, oftewel jeugdparticipatie, is een term die wordt gebruikt om de betrokkenheid en actieve participatie van jongeren in besluitvormingsprocessen die hun leven beïnvloeden te omschrijven. Het gaat hierbij om het geven van een stem aan de jongeren, het luisteren naar hun perspectieven en het actief betrekken van jongeren bij maatschappelijke, politieke en gemeenschapskwesties^{1,2}. Zij mogen meedoen, meepraten en meebeslissen over zaken zoals politiek, school, jongerenwerk, jeugdhulp maar ook natuur, cultuur en sport. Dit kan op allerlei verschillende niveaus, denk aan gemeentelijk, regionaal, landelijk of zelfs internationaal niveau³. Door jongerenparticipatie kunnen jongeren hun eigen behoefte en belangen naar voren brengen, bijdragen aan oplossingen voor problemen en invloed uitoefenen op de beslissingen die hen aangaan. Het doel is om jongeren te laten voelen dat hun mening telt en dat ze een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij⁴.

Waarom is jongerenparticipatie belangrijk voor onderzoek en in de praktijk?

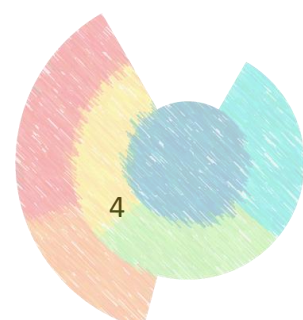
Het is van groot belang dat jongeren worden betrokken bij besluitvorming over verschillende onderwerpen, zoals eerder genoemd. Er zijn meerdere redenen waarom jongerenparticipatie belangrijk is. Ten eerste maken jongeren deel uit van de Nederlandse bevolking en hebben zij daarom recht op vertegenwoordiging in de besluitvorming. Het is essentieel om naar hun stem en perspectieven te luisteren en deze mee te nemen in beslissingen die invloed hebben op hun toekomst⁵. Door jongeren de mogelijkheid te geven om mee te beslissen, te laten meedenken en simpelweg deel te laten nemen, laat je als professional zien dat hun mening er echt toe doet en dat ze gezien en gehoord worden. Het is van groot belang voor jongeren om gehoord te worden in zaken die hen aangaan, en door hen te betrekken en te beschouwen als competente burgers, krijgen ze de kans om zich te ontwikkelen⁶.

Het is essentieel om te erkennen dat er geen uniforme 'jongeren' bestaat⁵. Daarom is het van groot belang om aandacht te besteden aan diversiteit onder jongeren. Dit omvat niet alleen diversiteit op basis van etniciteit, maar ook diversiteit in geslacht, leeftijd, sociaaleconomische achtergrond, seksuele geaardheid, religie en andere aspecten die jongeren van elkaar kunnen onderscheiden⁷. Het komt vaak voor dat organisaties onvoldoende rekening houden met deze verschillen bij het ontwikkelen of onderzoeken van

producten, diensten of communicatie. Het gebrek aan diversiteit kan resulteren in bepaalde groepen jongeren die zich niet vertegenwoordigd voelen of die beperkt toegang hebben tot middelen en kansen om deel te nemen aan besluitvormingsprocessen⁸. Daarom is het van groot belang dat jongerenparticipatie inclusief is en dat er rekening gehouden wordt met de diverse perspectieven en behoeften van jongeren. Dit kan worden bereikt door actief te zoeken naar jongeren uit diverse achtergronden en gemeenschappen, en ervoor te zorgen dat jongeren met verschillende achtergronden en perspectieven worden vertegenwoordigd in besluitvormingsorganen. Het is ook van belang om een veilige en inclusieve omgeving te creëren waarin alle jongeren zich gehoord voelen en vrij kunnen spreken, zonder angst voor discriminatie of stigmatisering.

Het betrekken van jongeren bij maatschappelijke activiteiten, zoals vrijwilligerswerk, politieke betrokkenheid en andere vormen van participatie, heeft positieve effecten op hun sociale ontwikkeling. Actieve deelname stelt jongeren in staat om vaardigheden en eigenschappen te ontwikkelen die hen helpen groeien naar volwassenheid. Een essentieel aspect van jongerenparticipatie is het leren uitten van hun eigen stem en opkomen voor hun ideeën en belangen. Dit bevordert zelfvertrouwen, assertiviteit en communicatievaardigheden. Bovendien leren jongeren door participatie hoe ze effectief kunnen samenwerken met anderen en bijdragen aan gemeenschappelijke doelen. Dit versterkt hun vermogen om in teamverband te werken en verbetert hun sociale vaardigheden⁹. Participatie draagt ook bij aan het ontwikkelen van een gevoel van gemeenschap en betrokkenheid van jongeren. Door deel te nemen aan activiteiten die gericht zijn op het verbeteren van hun gemeenschap, voelen jongeren zich verantwoordelijk en betrokken bij hun omgeving¹⁰. Ten slotte helpt jongerenparticipatie jongeren bij het ontwikkelen van hun eigen identiteit en waarden. Door deel te nemen aan activiteiten waar ze interesse in hebben en gepassioneerd over zijn, ontdekken jongeren wie ze zijn en wat voor hen belangrijk is⁶.

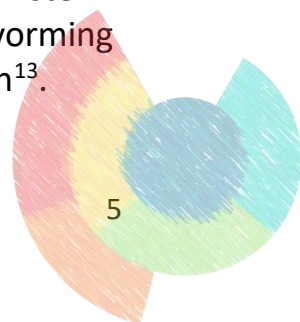

Op welke niveaus kunnen jongeren participeren?

Het ecologisch model van Bronfenbrenner biedt inzicht in hoe de omgeving de ontwikkeling van een individu beïnvloedt. Het stelt dat de ontwikkeling plaatsvindt binnen verschillende lagen of systemen van omgevingsinvloeden die elkaar beïnvloeden^{11, 7}. Bij jongerenparticipatie kan dit model worden toegepast om te laten zien hoe diverse omgevingen kunnen bijdragen aan de betrokkenheid van jongeren bij participatieprocessen.

Hieronder een weergave van de lagen van het model van Bronfenbrenner van:

- *Microsysteem*
Dit is de directe omgeving waarin het individu dagelijks verkeert, zoals het gezin, de school, vrienden, sport en de buurt. Het microsysteem heeft de grootste invloed op de ontwikkeling van het individu en jongerenparticipatie op dit niveau is essentieel^{11, 12}. Door jongeren aan te moedigen deel te nemen aan activiteiten en besluitvormingsprocessen in hun directe omgeving, kunnen ze zich ontwikkelen tot actieve burgers¹³. Voorbeelden van participatievormen zijn: scholierenraden en jeugdverenigingen.
- *Mesosysteem*
Dit verwijst naar de interacties tussen de verschillende onderdelen van het microsysteem, zoals de relatie tussen gezin en school, de vriendengroep en het gezin en tussen gezin en de buurtgemeenschap. Het gaat dan over de interacties tussen ouders en leraren, of tussen klasgenoten en broers en zussen. Jongerenparticipatie op dit niveau is van belang, omdat het kan bijdragen aan sociale cohesie en een gevoel van verbondenheid met de gemeenschap^{11, 12}. Jongeren kunnen bijvoorbeeld een rol spelen bij het organiseren van activiteiten en het verbeteren van de leefbaarheid van hun buurt¹³. Voorbeelden van participatievormen zijn: jeugdconferenties en overlegplatforms.
- *Exosysteem*
Dit omvat de omgevingsfactoren die indirect van invloed zijn op het individu, zoals de werkomgeving van ouders, de vrienden van hun ouders, het land van herkomst van hun ouders of de media. Dit zijn milieus waarin de jongeren niet direct betrokken is en buiten hun ervaringen staan, maar hen wel beïnvloeden^{11, 12, 7}. Op dit niveau is het belangrijk jongeren te betrekken en aandacht te besteden aan hun stem en perspectief. Ze moeten invloed kunnen uitoefenen op beleidsvorming en besluitvorming en hun rechten en belangen kunnen behartigen¹³.

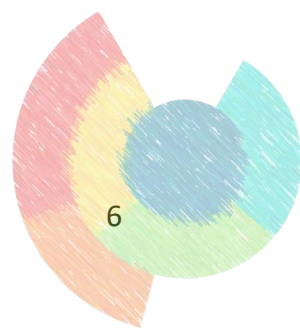

Voorbeelden van participatievormen zijn: jongerenvertegenwoordigers en jongerenpanels.

- *Macrosysteem*

Dit vertegenwoordigt de bredere culturele en sociale context waarin het individu zich bevindt, zoals sociaaleconomische status, heersende normen en waarden, politieke structuren, religie en economie^{11, 12}. Het macrosysteem is anders dan de andere ecosystemen omdat het dit systeem geen betrekking heeft op de specifieke omgeving van een kind in zijn/haar ontwikkeling, maar op de gevestigde maatschappij en cultuur waarin het kind zich bevindt. Het macrosysteem bevat alle culturele invloeden op de ontwikkeling van het kind. Culturele elementen van het land waar het kind opgroeit en de religie van de ouders zijn voorbeeld van factoren binnen het macrosysteem¹³. Voorbeelden van participatievormen zijn: nationale jongerenraden en internationale jeugdcongressen.

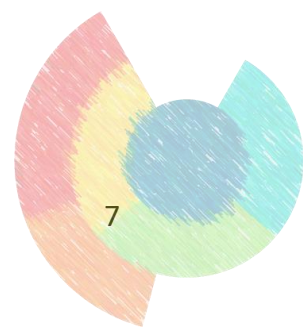
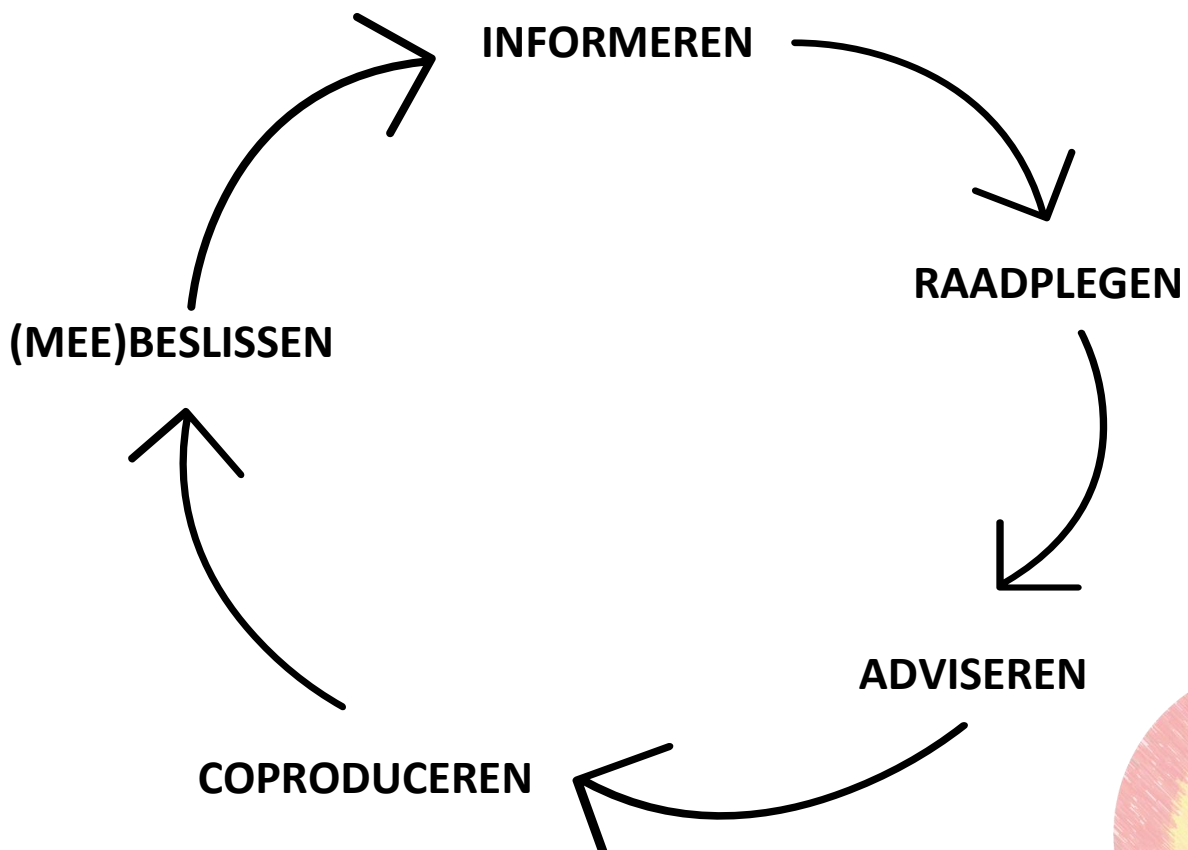
Het ecologische model van Bronfenbrenner legt de nadruk op de complexe interacties tussen verschillende lagen en systemen van de omgeving en hoe ze de ontwikkeling van een individu beïnvloeden⁷. Het is belangrijk op te merken dat deze lagen niet strikt gescheiden zijn en dat jongerenparticipatie gelijktijdig op verschillende niveaus kan plaatsvinden. Door jongeren te betrekken bij de diverse niveaus van hun omgeving kunnen ze hun vaardigheden en betrokkenheid vergroten en bijdragen aan positieve veranderingen.

Op welke manieren kunnen jongeren participeren?

- **Informeren:** Hier worden jongeren goed geïnformeerd over het desbetreffende onderwerp door volwassenen of professionals.
- **Raadplegen:** Jongeren zijn actief geconsulteerd voor het onderzoek, wat in deze stap nog wordt uitgevoerd door volwassenen of professionals. Jongeren krijgen hier volledige inzicht in het proces en mogen hierbij hun mening geven. Deze mening wordt serieus genomen.
- **Adviseren:** Jongeren en volwassenen werken samen als gelijkwaardige partners om het onderzoek uit te voeren. Jongeren worden dus bij elke stap van de planning en uitvoering betrokken.
- **Coproducteren:** Jongeren zijn betrokken bij het nemen van beslissingen over het onderzoek en hebben controle over het proces. Dit geeft jongeren het gevoel dat ze invloed hebben op het onderzoek en verantwoordelijkheid nemen. Volwassenen en professionals hebben hierin een begeleidende rol.
- **(Mee)beslissen:** Jongeren nemen de leiding in het onderzoek en hebben controle over het proces. Dit stelt jongeren in staat leiderschapsvaardigheden te ontwikkelen en een gevoel van eigenaarschap over het onderzoek te hebben. Volwassenen en professionals worden door de jongeren zelf betrokken bij besluitvorming.

14

Hoe kun je het best in contact met jongeren komen en blijven?

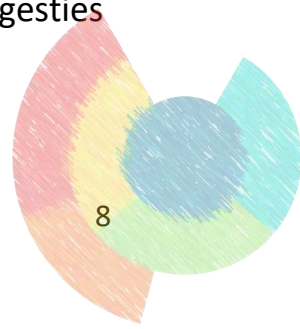
Tegenwoordig speelt de sociale media een grote rol in het dagelijks leven. Uit de cijfers blijkt dat meer dan 95 procent van de internetgebruikers van 12 jaar en ouder sociale media gebruiken¹⁵.

Er zijn verschillende kanalen waar je de jongeren kunt bereiken, denk bijvoorbeeld aan Instagram, YouTube, Snapchat en Facebook. Doordat 95 procent van de Nederlanders ouder van 12 jaar sociale media gebruiken, is dit een snelle manier om veel jongeren aan te spreken¹⁶. Dit wordt ook wel doelgroepgerichte communicatie genoemd¹⁷. Op deze verschillende sociale media kun je bijvoorbeeld korte berichten plaatsen over het onderwerp of onderzoek, korte video's met uitleg over het onderwerp of onderzoek maar ook video's over hoe het er achter de schermen bij bedrijven aan toe gaat.

Naast doelgroepgerichte communicatie heb je ook de persoonlijke benadering. Het leggen van persoonlijk contact is effectief bij het werven van jongeren. Dit kan via persoonlijke ontmoetingen, bijvoorbeeld tijdens bijeenkomsten, workshops en evenementen. Dan heb je ook de samenwerkingen met sleutelfiguren. Sleutelfiguren voor jongeren kunnen bijvoorbeeld jongerenwerkers, docenten, mentoren of andere invloedrijke personen binnen de leefwereld van de jongeren zijn. Jongeren kun je het beste bereiken via hun passies: sportverenigingen, uitgaansgelegenheden, scholen of jongerencentra¹⁷.

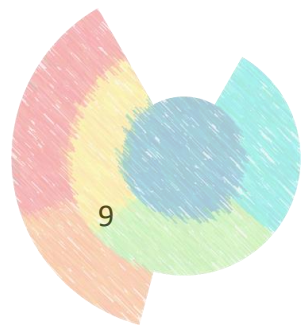
Uit de ervaringen vanuit verschillende organisaties kwam ook een aantal keer naar voren dat het geven van gastlessen en lezingen op scholen ook een veel gebruikte manier is om jongeren kennis te laten maken met het onderwerp of hoe zij kunnen participeren. Daarbij moet er rekening gehouden worden met de verschillende leeftijden van de jongeren als je kijkt naar taalgebruik en het tempo waarin je spreekt. Als je dan jongeren gevonden hebt die willen participeren, is het belangrijk om eerst een paar bijeenkomsten te besteden aan het opbouwen van een band. Jongeren moeten zich veilig voelen en voelen goed aan of je wel of niet eerlijk bent. Deel daarom ook eigen ervaringen!

Het is natuurlijk belangrijk dat je ook in contact blijft met de jongeren en korte lijntjes met hen hebt en houdt. Hieronder zijn nog een aantal tips en suggesties te vinden:

- 1) Begeleider moet genoeg kennis hebben over de zaken¹⁸.
- 2) Een begeleider moet iemand zijn waarmee je alles kan bespreken¹⁸.
- 3) Jongeren willen ondersteunt worden in het helpen van het bedenken van hun eigen oplossingen: niet invullen voor een ander¹⁹.
- 4) Jongeren willen graag een terugkoppeling krijgen in de vorm van een korte video, kort berichtje of een kort telefoongesprek¹⁹.

Tegenwoordig ontwikkelt en verandert de samenleving zich in een razendsnel tempo. Hierbij evolueren ook de behoeften van jongeren. Het is belangrijk om hier bewust van te zijn en hierin ook mee te blijven bewegen. In contact blijven met de jongeren is hierbij belangrijk en essentieel.

Literatuurlijst

1. NJI. (z.d.). *Jeugdparticipatie vormgeven*. Geraadpleegd op 14 april 2023, van <https://www.nji.nl/ervaringskennis/jeugdparticipatie-vormgeven>
2. NJR. (z.d.). *Jongerenparticipatie? Zo doe je dat écht goed!* Geraadpleegd op 22 april 2023, van <https://www.njr.nl/nl/verhalen/bouwstenen/>
3. NJI. (z.d.). *Cijfers over participatie van jongeren*. Geraadpleegd op 14 april 2023, van <https://www.nji.nl/cijfers/participatie-van-jongeren>
4. NJI. (z.d.). *Gemeenten en jeugdparticipatie*. Geraadpleegd op 14 april 2023, van <https://www.nji.nl/ervaringskennis/gemeenten-en-jeugdparticipatie>
5. NJI. (z.d.). *Waarom jeugdparticipatie?* Geraadpleegd op 14 april 2023, van <https://www.nji.nl/ervaringskennis/waarom-jeugdparticipatie#:~:text=Participatie%20laat%20kinderen%20en%20jongeren,inspraak%20en%20invloed%20te%20hebben.>
6. De Winter, M. (2007). *Kinderen als medeburgers: kinder- en jeugdparticipatie als maatschappelijk opvoedingsperspectief*. Tijdstroom.
7. Feldman, R. S. (2018). *Ontwikkelingspsychologie* (7^e druk). Pearson.
8. Motivaction. (z.d.). *Diversiteit en inclusie*. Geraadpleegd op 17 april 2023, van <https://www.motivaction.nl/expertises/diversiteit-en-inclusie>
9. Cavell, T. A., Hymel, S., Malcolm, K. T., & Seay, A. (2006). Socialization and Interventions for Antisocial Youth. In J. E. Grusec & P. D. Hastings (Eds.), *Handbook of socialization: Theory and research* (p 42-67). The Guilford Press.
10. Harris, J. R. (1995). Where is the child's environment? A group socialization theory of development. *Psychological Review*, 102, 458-489. <https://doi.org/10.1037/0033295X.102.3.458>
11. Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: Research perspectives. *Developmental Psychology*, 723-742.
12. Oijen, S. V. (2010). *Resultaat van pleegzorgplaatsing: een onderzoek naar breakdown en de ontwikkeling van adolescentie pleegkinderen bij langdurige pleegzorgplaatsingen* [Proefschrift]. Rijksuniversiteit Groningen.
13. Terwel, K. (2018). *De rol van sociale contextfactoren bij jongerenparticipatie. Een onderzoek naar de invloed van de verschillende contextniveaus van Bronfenbrenner op jongerenparticipatie*. [Afstudeeropdracht]. Radboud Universiteit.

14. Hart, R. (1992). *Children's Participation: From Tokenism to Citizenship*. Florence: International Child Development Centre: UNICEF.
15. CBS. (2020). *Wie gebruikt het vaakst sociale media? – Nederland in cijfers 2020*. Geraadpleegd op 22 mei 2023, van [https://longreads.cbs.nl/nederland-in-cijfers-2020/wie-gebruikt-het-vaakst-sociale-media/#:~:text=Ieder%20jaar%20gebruiken%20steeds%20meer,\(m%09eer%20dan%2095%20procent\)](https://longreads.cbs.nl/nederland-in-cijfers-2020/wie-gebruikt-het-vaakst-sociale-media/#:~:text=Ieder%20jaar%20gebruiken%20steeds%20meer,(m%09eer%20dan%2095%20procent))
16. NJR. (z.d.). *Het betrekken van je achterban doe je zó*. Geraadpleegd op 23 mei 2023, van <https://www.njr.nl/nl/verhalen/jongerenparticipatie-vertegenwoordiging-betrokkenheid/>
17. Movisie. (2014, 3 april). *Gebruik de passies van jongeren*. Geraadpleegd op 23 mei 2023, van <https://www.movisie.nl/artikel/gebruik-passies-jongeren>
18. NJR. (z.d.). *Begeleiding en ondersteuning*. Geraadpleegd op 24 mei 2023, van <https://www.njr.nl/nl/verhalen/begeleiding-en-ondersteuning/>
19. ZonMw. (2022). *Tips voor betekenisvolle jongerenparticipatie in onderzoek*. Geraadpleegd op 24 mei 2023, van <https://www.zonmw.nl/nl/artikel/tips-voor-betekenisvolle-jongerenparticipatie-onderzoek>